

Közös Agrárpolitika

A mezőgazdasági miniszterek május 24-i ülésén megvitatták a **magas patogenitású madárinfluenza terjedését**, és következtetéseket fogadtak el a vakcinázásról, mint a betegség megelőzésére és ellenőrzésére irányuló jelenlegi intézkedéseket kiegészítő eszközről. A tanácsi következtetésekben felszólítják a tagállamokat és a Bizottságot, hogy fokozzák erőfeszítéseiket a kockázati területekre, fajokra és gazdálkodási gyakorlatokra irányuló vakcinázási stratégiák kidolgozására. A tagállamokat arra is ösztönöznék, hogy tudományos együttműködés keretében végezzék el a vakcinázási kísérleteket és osszák meg az eredményeket, valamint dolgozzanak ki a helyi termelési típusoknak és körülményeknek megfelelő kockázatalapú stratégiákat és megoldásokat. A miniszterek felkérlik a Bizottságot, hogy vizsgálja meg egy közös beszerzési vagy vakcinabank-mechanizmus lehetőségeit a megbízható ellátás biztosítása érdekében. Végezetül közös erőfeszítésekre szólítanak fel a magas patogenitású madárinfluenza elleni vakcinázás nemzetközi kereskedelemben való elfogadhatóságának fokozása érdekében, és felkérlik a Bizottságot és a tagállamokat, hogy gyorsan dolgozzanak ki egy operatív menetrendet e párbeszédnek és megbeszélések támogatására a kereskedelmi partnerekkel. A vitában felszólaltak többsége hangsúlyozta, hogy bármely stratégiának összeegyeztethetőnek kell lennie a nemzetközi kereskedelmi szabályokkal, és nem vezethet kereskedelmi korlátozásokhoz a harmadik országokkal szemben. A Bizottság az év második felében konkrét szabályokat fog elfogadni a magas patogenitású madárinfluenza elleni vakcinázásra vonatkozóan és felkéri az Európai Élelmiszerbiztonsági Hivatalt (EFSA), hogy további tudományos vizsgálatokat folytasson a vakcinázásról.

A miniszterek eszmecserét folytattak a **háborúnak az agrár-élelmiszeripari termékek piaci helyzetére gyakorolt hatásáról**. A Bizottság az ukrán vetésekkel kapcsolatban elmondta, hogy a csökkenő mezőgazdasági aktivitás várhatóan jelentős hatással lesz a gabonafélék és olajos magvak globális elérhetőségére, az élelmiszerbiztonságra és az ukránok bevételeire. Becslések szerint a termés 20-30%-kal elmarad a tavalyi évtől, ami a körülményeket figyelembe véve jó eredmény lenne. A biztos szerint a legfontosabb prioritás az, hogy a gabona kijusson Ukrajnából. Ki kell üríteni az uniós tárolókat, hogy lehetőség szerint az új terméssel meg tudják tölteni azokat. Az ukrán gabonának a kijuttatása fontos a globális ellátás szempontjából, különösen azon országok számára, amelyek nagymértékben függenek az Ukrajnából származó importtól. */Az ukrán gabona kijuttatását és uniós betárolását követően egyelőre nem látszik, hogy miért is szállítanák el azt a fejlődő országokhoz. Ha azt a gabonát az Unióban dolgozzák fel, az is biztos hasznot jelent a jelenlegi élelmiszerpániktól hangos környezetben./*

Az orosz invázió által leginkább érintett gabonafélék és olajos magvak piaci helyzetéről Wojciechowski elmondta, hogy az **árak rekordmagasak és az aszályos időjárási körülmények miatt tovább nőhetnek**. Az **EU kukoricaelőállítás egyelőre rekordszintűnek tekinthető, de az olajos magvak piacán továbbra is nehéz a helyzet**. Az **állati termékek piaca mindenütt erős növekedési tendenciát mutat**. (Ehhez kapcsolódik, hogy az európai takarmánygyártók szövetségének május 20-i jelentése szerint, bár az EU összetett takarmánytermelése 2021-ben stabil volt, de az ukránai orosz agresszió által gerjesztett magas gabonaárak és az állatbetegségek terjedésének hatása miatt **2022-ben négy-öt millió tonnával csökkenő takarmánykeresletre kell számítani**. A szervezet megállapítja, hogy a sertéstakarmány-ágazat kivételével az összes többi ágazatnak sikerült stabilizálnia és/vagy enyhén növelnie termelését. Az EU baromfitakarmány-kibocsátása 1,1%-kal nőtt az előző évhez képest. A szarvasmarha-takarmányok kibocsátása 0,2%-kal nőtt. 2022-re a sertés- és baromfiágazatban a termelés csökkentését várják a takarmány-alapanyagok magas költsége, az alacsonyabb kereslet és a madárinfluenza-járványok és az ASP terjedése miatt. (Az ASP terjedése **Németországban továbbra is tart**. Május 25-én megerősítették az **afrikai sertéspestis (ASP) előfordulását egy házi sertéstelepen**, a Baden-Württemberg tartományban található Emmendingen körzetben. Az észlelt eset kevesebb mint 10 km-re van a francia határtól és több mint 500 km-re más járványkitörésektől.) Az európai

takarmánygyártók szövetségének tagjai 4,2%-os csökkenést becsülnek a sertéstakarmányok és 3%-os csökkenést a baromfitakarmányok esetében, a szarvasmarhatakarományok termelésének 1,6%-os csökkenésével, ami összességében az összetett takarmánytermelés 2,9%-os vagy 4,3 millió tonnás csökkenését eredményezi 2021-hez képest.)

A Tanácson a biztos elmondta, hogy a gyümölcs- és zöldségágazatnak hasonló kihívásokkal kell szembenéznie, mint az emelkedő inputköltségek, az egyes inputok és anyagok nehézkes elérhetősége, valamint a folyamatban lévő konfliktus miatt lecsökkent exportlehetőségek. A száraz májusi időjárás az EU nagy részén már több tagállamban negatívan befolyásolta az őszi termést, amelynek Belgium az „Egyebek” napirendi pont keretében hangot is adott. Belgium szerint az **aszályhelyzet** mind az élelmiszernövények állapotának, mind az állattenyésztés takarmányellátottságának romlásához és a termelékenység széles körű összeomlásához vezethet. A gazdálkodók rövid távon komoly pénzügyi és technikai nehézségekkel szembesülnek, ezért a Bizottságot arra kérte, határozzon meg konkrét intézkedéseket ennek elkerülésére, és **vizsgálja meg az egyes zöldítési előírásoktól való lehetséges eltéréseket**. Bár az utóbbi időben számtalanszor előkerült a zöldítési előírások alóli mentesség igénye a különféle gazdasági okokra hivatkozva, néhány környezetvédelmi kérdésben azonban továbbra is folytatódik az eszmecsere.

A Tanácson Szlovákia kezdeményezésére a "**Párbeszéd a talajvédelem jövőjéről az EU-ban és annak lehetőségeiről az Európai Zöld Megállapodás céljainak elérésében**" címmel tartottak egyeztetést a tagállamok. A mezőgazdasági miniszterek nagyrészt egyetértettek abban, hogy a talaj fontos a mezőgazdaság számára, és a legtöbbben támogatták a talajegészségügy szabályozását. A tagállamok egy kis csoportja a tagállamok saját megközelítés lehetőségét hangsúlyozta. A nemzeti sajátosságok figyelembevételével többen a talajvédelem és az öntözés kérdésének összekapcsolását javasolták, mivel a talajromlás következtében az elszivatagosodás problémáját is kezelni kell. A Bizottság a vonatkozó jogszabálytervezetet 2023-ban tervezi bemutatni. A javaslat elsősorban a Környezetvédelmi Tanácsban kerül majd megvitatásra, de mivel jelentősen érinti a gazdálkodókat is, ezért elengedhetetlen a Mezőgazdasági Tanácsban történő vita. Janusz Wojciechowski mezőgazdasági biztos hangsúlyozta, hogy az egészséges talaj alapvető fontosságú a Zöld Megállapodás célkitűzései és az ENSZ fenntartható fejlődési céljai szempontjából, ezért azt szeretné, hogy a fenntartható talajgazdálkodást új normává tegye a gazdák és a földművelők számára.

Románia napirendi pontot terjesztett elő a **vidékfejlesztési projektek kedvezményezettjeinek a költségek emelkedése miatt kialakult nehéz helyzetéről**. A miniszterek széles körű támogatásban részesítették Románia azon felhívását, hogy tegyenek lépéseket a vidékfejlesztési projektek megnövekedett költségeinek fedezésére, amelyeket a hirtelen infláció, különösen az építőanyagok árai sújtanak. A román miniszter szerint előbb a COVID járvány, majd az ukrajnai háború súlyosbította a projektek megvalósítását, mivel az építőanyagköltségek több mint 60%-os és az energiaköltségek több mint 40%-os növekedését eredményezték, ráadásul a munkaerő és a berendezések ára is emelkedett. Javasolják, hogy az EMVA-alapokból finanszírozható legyen az árkülönbség, a projektek és az állami támogatások értékének megfelelő növelésével, hogy a már megkezdett beruházások befejezését biztosítani lehessen. Arra kérték a Bizottságot, hogy mihamarabb fogadjon el egy olyan határozatot, amely lehetővé teszi a projektek értékének növelését, hogy a vidékfejlesztési program kedvezményezettjei számára kompenzálja a többletköltségeket. A román álláspontot több keleti tagállam is támogatta, mivel az infláció hatása náluk a legmagasabb. A **Bizottság** nem mutatott hajlandóságot a szabályok módosítására. Elmondta, hogy a jelenlegi jogi környezetben is lehetőség van arra, hogy a tagállamok módosítsák a kedvezményezettekkel kötött támogatási megállapodásokban meghatározott támogatási összegeket, mindaddig, amíg a vonatkozó nemzeti és uniós szabályokat tiszteletben tartják. *A probléma láthatóan nem csak Romániát érinti, de a Bizottság várhatóan hagyja a tagállamokat, hogy maguk járjanak el és csak akkor avatkozik be, ha már politikailag nem tartható az álláspontja. Addig is a fel nem használt források legrosszabb esetben visszacsorognak a nettó befizetőkhöz, ami ellen azok nem tiltakoznak.*

Németország a **tőzeg kertészeti célú felhasználásának csökkentéséről** kezdeményezett vitát az ülés keretében. A javaslat támogatása megoszlott, míg a tőzegexportban érdekelt balti államok a tőzeg alternatívájának hiányára hivatkozva elvetették a javaslatot, annak ellenére, hogy a tőzeg talajban hagyása környezetvédelmi előnyökkel jár, addig a környezetvédő holland vezetés azonnal támogatásáról biztosította a németeket. Németország nemzeti stratégiát dolgozott ki a kertészetben történő tőzefelhasználás fokozatos megszüntetésére. Németország a feldolgozott tőzeg közel egyharmadát főként a balti országokból importálja. Németország felkérte a Bizottságot, hogy dolgozzon ki közös uniós stratégiát az EU országaiban előállított és felhasznált termesztőközegek tőzegének csökkentésére. Janusz Wojciechowski mezőgazdasági biztos hangsúlyozta az EU hozzájárulását a vizes élőhelyek helyreállításához, de kiemelte, hogy a tőzeg továbbra is kulcsfontosságú eszköz számos olyan kertészeti tevékenység előállításához, amelyre ma nincs érdemi alternatíva. A Bizottság ezért nem javasolt betiltást, annak ellenére, hogy a tőzeg, mint termesztőközeg iránti kereslet 2050-ig várhatóan 400%-kal fog növekedni, jelentősen rontva a vizes élőhelyek minőségét és a talaj szervesanyag tartalmát. *A tőzeg példája jól mutatja, hogy a Bizottság képes a Zöld Megállapodás céljait rugalmasan kezelni. Az egy külön újdonság, hogy a keleti államok egy lengyel biztos támogatásával egyelőre eredményesen szembe mennek a környezetvédő holland és német javaslattal.*

A Pesticides Action Network (PAN) új jelentése szerint a **gyümölcsökben és zöldségekben található peszticid-szermaradványok** száma az elmúlt években meredeken emelkedett. A csoport a jogszabályok megfelelő betartatását és a szermaradékmentesség politikájának alkalmazását kérte az élelmiszerekre, a május 24-én közzétett [Tiltott gyümölcs](#) című jelentésükre hivatkozva. A szervezet szerint a tagállamok és az Európai Bizottság teljes kudarcot vallott az uniós rendelet végrehajtása és a fogyasztók védelme terén. Megállapításait egész Európára kiterjedő mintavételezés alapján tették, amelyek alapján drámaian emelkedő tendenciát tapasztaltak a növényvédő szerek legveszélyesebb kategóriájával szennyezett gyümölcsök tekintetében 2011 és 2019 között. Míg 2011-ben a kivi szinte mentes volt (4%) a „legmérgezőbb” anyagoktól, addig 2019-ben már csaknem egyharmaduk (32%) volt szennyezett, hasonlóan a cseresznyék fele (50%) volt szennyezett 2019-ben, szemben a 2011-es 22%-kal. A PAN javasolja a helyettesítés elvének bevezetését és megerősítését a legveszélyesebb növényvédő szerek használatának csökkentése érdekében, valamint a növényvédő szerek csökkentésére vonatkozó kötelező érvényű célok meghatározását nemzeti szinten. Úgy véli továbbá, hogy a tagállamokat kötelezni kellene arra, hogy 2030-ig kötelező érvényű felülvizsgálati tervet fogadjanak el a helyettesíthető növényvédő szereket tartalmazó valamennyi meglévő engedélyre vonatkozóan. *A PAN és az Bizottság minden évben közzétett jelentései egymással ellentétesek. Míg a Bizottság azt tapasztalja, hogy a növényvédő szermaradványok szintje fokozatosan csökken, addig a PAN ezzel ellentétes következtetésekre jutott. Azonban míg a Bizottság csak a szaksajtóban, jellemzően az év elején közli az eredményeit, a PAN a nemzeti médiákban a zöldség- és gyümölcsszezon közepén publikálja a megállapításait. S ezek olyan üzenetek, amelyekre a fogyasztók/választók fogékonyak és melyekre jól lehet építkezni a [SUR](#) júniusi bemutatásakor.*

Kereskedelempolitika

A Tanács kedden elfogadta azt a rendeletet, amely **egy évre felfüggeszti az ukrán árukra kivetett importvámokat**, hogy ezzel segítse a háború sújtotta Ukrajna gazdaságát. A rendelet a Hivatalos Lapban történő közzétételét követően azonnal hatályba lép. Az importvámok feloldása az EU és Ukrajna közötti társulási megállapodásban már lefektetett vámcsoökkentéseken felül történik. A döntés az ipari termékekre, gyümölcsökre és zöldségekre, valamint más mezőgazdasági termékekre vonatkozó vámokat is magában foglalja.

A **Nemzetközi Közlekedési Fórum (ITF)** e heti lipcei találkozásán harminchét ország, köztük a legtöbb uniós ország, az Egyesült Államok és Nagy-Britannia is aláírta azt a felhívást, amely közös fellépésre szólít fel Ukrajna kereskedelmi útvonalainak és fekete-tengeri tengeri kikötőinek feloldása érdekében. Ukrajna fekete-tengeri és az azovi-tengeri kikötői megbénultak az orosz támadások miatt,

és mind a kormányok, mind a törvényhozók figyelmeztettek, hogy a kereskedelem közúti, vasúti vagy belvízi útvonalakra való átirányítására tett kísérletek - amelyek az EU úgynevezett szolidaritási sávok tervének középpontjában is állnak - nem fognak jelentős változást hozni.

Az **Európai Tanács** is foglalkozik a jövő héten az orosz-ukrán háború miatti élelmiszerválsággal. Várhatóan felszólítják Oroszországot, hogy szüntesse meg az ukrán fekete-tengeri kikötők blokádját és tegye lehetővé az élelmiszerexportot, különösen Odesszából, miközben hatékony koordinációt sürgetnek az átfogó élelmezésbiztonsági válaszlépések biztosítása érdekében. Továbbá szeretnék, ha összehangoltabb erőfeszítéseket tennének a nemzetközi partnerekkel a műtrágyák hatékonyabb felhasználásának és alternatíváinak előmozdítása érdekében, tekintettel a világgpiacon tapasztalható folyamatos hiányra. Várhatóan elítélik az ukrainai mezőgazdasági termelés Oroszország általi megsemmisítését és illegális kisajátítását. Jelzik majd, hogy a háború bomlasztó hatással van a globális élelmiszerbiztonságra és megfizethetőségre. Ígéretet tesznek arra, hogy fokozzák az ukrán mezőgazdasági export elősegítésére és a mezőgazdasági ágazat támogatására irányuló erőfeszítéseket. Felkéri a tagállamokat, hogy hajtsák végre a szolidaritási útvonalakkal kapcsolatos intézkedéseket. **Oroszország a héten kijelentette, hogy kész megnyitni a humanitárius folyosókat a Fekete-tengeren a gabonát szállító ukrán hajók előtt, de csak akkor, ha a Nyugat felhagyja a szankciókkal.** Ráadásul **Oroszország a búzaexport korlátozására törekszik**, pedig a hónap elején még rekordtermésről számolt be. Egyes források szerint ezen felül Oroszország nyomást gyakorol a posztszovjet államokat tömörítő Eurázsiai Gazdasági Unió (EAEU) tagjaira is, hogy vezessenek be kvótákat a harmadik országokba irányuló gabonaexportra. Oroszország már június végéig korlátozta az EU-tagokba irányuló exportot, ezzel is sarkallva őket az exportkorlátozásra. *Egyre több intézkedés mutat arra, hogy Oroszország az élelmezésbiztonsági krízist a tárgyalási pozíciójának erősítésére igyekszik kihasználni. Az Ukrajnából elszállított gabonával a leginkább rászoruló országok (pl.: Egyiptom) támogatását szeretné megszerezni, miközben egy újabb, éhínség miatti migrációs és humanitárius katasztrófával fenyegeti az értékalapú politikájukra büszke nyugatiakat.*

Az ukrainai háború és annak a globális élelmezésbiztonságra gyakorolt hatása várhatóan a június 12-15 közt megrendezésre kerülő **12. WTO miniszteri konferencián** lesz napirenden, ahol a küldöttek szeretnék globális megoldást találni a jelenlegi ukrainai válságra. Az EU az ülésen a már ismert mandátummal jelenik meg: szeretné elkerülni az élelmiszerekre vonatkozó exportkorlátozásokat, ezért felkéri a WTO-tagokat, hogy még ilyen intézkedések alkalmazása esetén is tartsák tiszteletben a nemzetközi kereskedelmi szabályokat, valamint nagyobb átláthatóságra törekszik a készletek tekintetében (pl. Kína) és biztosítja, hogy a Világélelmezési Program (WFP) mentesüljön az exportkorlátozások alól. Az EU India közelmúltbeli búzakiviteli tilalmát követően rámutatott arra, hogy az állami készletezési programok jelentősen hatnak a globális árakra, valamint a kiviteli korlátozásokat az érintett államok aduként próbálják felhasználni követeléseik érvényesítésére. A **legutóbbi gabonaexport korlátozáson felül ráadásul India azt tervezi, hogy korlátozza a cukorexportot is**, hogy a belföldi áremelkedést megfékezze. Hat éve először alkalmaznának felső határt, amelyet évi tízmillió tonnában állapítanak meg. India azonban döntésében lehetőséget hagyott a mérlegelésre. Azaz a kormány mérlegelheti, hogy amennyiben egyes szomszédos, vagy sebezhető országok helyzete azt kívánja, mégis részesülhessenek az indiai gabonából/cukorból. Az első mentesített búzaszállítmányokat Egyiptomnak szánják, egy olyan országnak, amely nagymértékben függött a fekete-tengeri búzaexporttól. India többek szerint kihasználja az élelmiszerár-válságot, és az **exportkorlátozó intézkedését arra használja, hogy tovább növelje befolyását és szerepvállalását a Közel-Keleten**. Bár sokan aggódtak, hogy az indiai kormány május 14-i búzakiviteli tilalma felkavarja a piacokat, azonban a piacok a tilalmat követő napokban megnyugodtak, bár az árak továbbra is magasak maradtak. *Az élelmiszerkrízis egy geopolitikai sakkjátszmává vált, ahol a nagy játékosok igyekeznek minél több szövetségesre, befolyásra és piacra szert tenni az élelmezésen keresztül.*

Gazdaság

A német szövetségi statisztikai hivatal (Destatis) [kimutatta](#), hogy az Európai Unió keleti tagállamait sújtja leginkább az élelmiszerek drágulása. Az Eurostat adataira épülő összeállítás szerint az idén áprilisban Litvániában volt a legmagasabb, 22,1 százalékos az élelmiszerek árának éves szintű emelkedése. A második helyen Bulgária áll 21 százalékkal, a harmadik Lettország 17,7 százalékkal. Igen jelentős, 14 százalékot meghaladó drágulást regisztráltak Észtországban, Magyarországon, Romániában és Szlovákiában is, miközben az EU-s átlag 8,9 százalék volt. Átlag alatti drágulást kizárólag nyugati tagországokban mértek. Németországban például 8,5 százalékkal, Ausztriában 8,1 százalékkal, Franciaországban 4,3 százalékkal, Írországban pedig csupán 3,6 százalékkal kellett többet fizetni az élelmiszerekért áprilisban, mint egy évvel korábban. Az EU keleti tagországaiban élők helyzetét súlyosbítja, hogy éppen ebben a térségben a legmagasabb az élelmiszerre fordított kiadások aránya a háztartások fogyasztásban. Romániában például a háztartások fogyasztási kiadásainak több mint negyedét, 28,3 százalékát viszi el az élelmiszer, Lettországban pedig majdnem a negyedét, 23,4 százalékát. Húsz százaléknál magasabb arányt regisztráltak Bulgáriában és Szlovákiában is, ezzel szemben az uniós átlag 15,9 százalék. A háztartási kiadások élelmiszerre fordított aránya alapján felállított sorrendben az EU-s átlag alá kerülő országok közül csupán egy fekszik a keleti térségben, Szlovénia, ahol 15,8 százalék az arány. Franciaországban 15,2 százalékot, Ausztriában 12 százalékot, Németországban 11,1 százalékot regisztráltak. A fogyasztási kiadásaik legkisebb részét, 10,8 százalékát Írországban fordítják élelmiszerre a háztartások az EU-ban.